

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2020/21:AU3y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har bitt övriga utskott att yttra sig över regeringens skrivelse 2020/21:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 och eventuella följdmotioner. Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen.

I detta yttrande redovisar arbetsmarknadsutskottet sina överväganden i fråga om behandlingen av den riksdagsskrivelse som gäller ett tillkännagivande om en översyn av Samhalls uppdrag.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, SD, KD).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelse 2020/21:75 lämnar regeringen en redovisning av de åtgärder som den har vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som överlämnats till regeringen. Redovisningen omfattar huvudsakligen åtgärder under tiden den 1 januari–31 december 2020.

Inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde redovisas sammanlagt 16 riksdagsskrivelser till regeringen med anledning av utskottets betänkanden. Av dessa redovisas 9 som slutbehandlade. Följande 7 riksdagsskrivelser, som samtliga avser tillkännagivanden, är enligt redogörelsen inte slutbehandlade:

- 2009/10:275 om att analysera uppdragstagarnas ställning i arbetslöshetsförsäkringen
- 2010/11:279 om allmänna villkor för ersättning i arbetslöshetsförsäkringen
- 2017/18:29 om utvärdering av det utvidgade skyddet mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet
- 2017/18:172 om stärkta aktivitetskrav under etableringstiden
- 2018/19:300 om ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om integration
- 2019/20:128 om en översyn av Samhalls uppdrag
- 2019/20:305 om utvärdering av de regionala skyddsombudens verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet begränsar sitt ställningstagande till att kommentera tillkännagivandet om en översyn av Samhalls uppdrag (rskr. 2019/20:128).

Regeringen anför i skrivelsen följande om det aktuella tillkännagivandet (s. 320 f.):

Under 2020 har Samhalls ekonomiska mål reviderats så att avkastningen på eget kapital långsiktigt ska uppgå till 5 procent istället för tidigare 7 procent. Även Samhalls ägaranvisning har reviderats genom att uppdragsmål har införts avseende engagerade medarbetare samt sysselsättningsgraden inom bolaget. De båda målnivåerna kommer kunna fastställas och beslutas senast till årsstämman 2022. En ökning av merkostnadsersättning om 400 mnkr per år har beslutats i budgetpropositionen för 2021 i syfte att underlätta för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga att få jobb samt för att upprätthålla det arbetsmarknadspolitiska uppdraget och en sund kapitalstruktur i bolaget. Medel har i regleringsbrev tillförts Kammarkollegiet avseende anslaget 1:4 Lönebidrag och Samhall m.m. inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad i linje med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 14 avsnitt 4.7.4). Vidare har flera uppdrag lämnats till Arbetsförmedlingen i regleringsbrevet för 2021. Uppdrag 7 omfattar att se över definitionen och målnivån för prioriterade grupper, uppdrag 8 avser

förekomst av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, uppdrag 9 avser anvisningar till skyddat arbete hos Samhall och uppdrag 10 avser kunskaper i svenska och förekomsten av en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Ärendet bereds inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet vill understryka betydelsen av att regeringen agerar skyndsamt och att tillräckliga åtgärder vidtas för att följa riksdagens beslut. Som konstitutionsutskottet framhållit bör regeringen göra ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång när det gäller att behandla riksdagens tillkännagivanden. Huruvida den redovisade tidsåtgången är rimlig bör som konstitutionsutskottet påpekat bedömas med hänsyn till tillkännagivandets innehåll och de beredningsåtgärder som behöver vidtas (bet. 2020/21:KU2 s. 30).

Tilkännagivandet om en översyn av Samhalls uppdrag beslutades av riksdagen i december 2019 och utskottet kan konstatera att regeringen har vidtagit en rad åtgärder med anledning av tillkännagivandet. Utskottet uppmärksammar särskilt att det i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen för 2021 finns inte mindre än fyra uppdrag som rör Samhall. Det uppdrag som handlar om att se över definitionen och målnivån för prioriterade grupper ska redovisas till regeringen i oktober 2021. Övriga tre uppdrag ska redovisas i februari 2022.

Utskottet välkomnar vidare den ändring som regeringen nyligen gjort i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (SFS 2021:290). Ändringen syftar till att förtydliga att enbart personer med nedsatt arbetsförmåga till följd av en funktionsnedsättning får anvisas till Samhall.

Utskottet vill betona att Samhalls verksamhet och de arbetstillfällen som den skapar är viktiga för att kvinnor och män med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga som står utanför arbetsmarknaden ska kunna ges möjlighet till meningsfulla jobb. Det är viktigt att Samhall tydligt är till för dem som på grund av funktionsnedsättning står långt ifrån arbetsmarknaden. Som framhölls i tillkännagivandet till regeringen är det angeläget att Samhall återgår till sitt grunduppdrag när det gäller personer med fysiska och intellektuella funktionsnedsättningar.

Utskottet utgår från att regeringen, bl.a. mot bakgrund av de nämnda uppdragen till Arbetsförmedlingen, återkommer i fråga om behovet av ytterligare åtgärder för att tillmötesgå riksdagens tillkännagivande. Utskottet följer noga regeringens arbete på området och förutsätter att regeringen gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång.

Stockholm den 29 april 2021

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anna Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Johansson (S), Arman Teimouri (L), Mats Green (M), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Helén Pettersson (S), Martin Ådahl (C), Ali Esbati (V), Josefin Malmqvist (M), Johan Andersson (S), Michael Anefur (KD), Serkan Köse (S), Ann-Christine From Utterstedt (SD), Leila Ali-Elmi (MP), Malin Danielsson (L) och Marianne Pettersson (S).

Avvikande mening

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2020 (M, SD, KD)

Mats Green (M), Saila Quicklund (M), Magnus Persson (SD), Josefin Malmqvist (M), Michael Anefur (KD) och Ann-Christine From Utterstedt (SD) anför:

Samhall har en viktig uppgift i att erbjuda sysselsättning för personer med funktionsnedsättning. Flera granskningar av Samhall har dock visat på en oroande försämring av hur bolaget utför sitt uppdrag. Samhalls målgrupp har förändrats från att omfatta personer med funktionsnedsättning som står allra längst ifrån arbetsmarknaden till att omfatta fler utrikes födda som inte behärskar det svenska språket. Detta skapar undanträngningseffekter för dem som verkligen behöver – och bör få – Samhalls stöd.

För över ett år sedan krävde riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen att Samhall ska återgå till sitt kärnuppdrag. Det är viktigt att de skattemedel som varje år avsätts för verksamheten används till det medlen är avsedda för – att skapa arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning som annars inte kommer in på arbetsmarknaden. Som utskottet pekar på har regeringen redovisat vissa åtgärder som vidtagits sedan riksdagen beslutade om det aktuella tillkännagivandet. Vi har också noterat den nyligen gjorda förordningsändring som utskottet hänvisar till. Allt detta är givetvis bra, men vi anser att det krävs mer och att arbetet för att tillmötesgå tillkännagivandet måste prioriteras bättre. Regeringen är enligt vår mening alltför passiv i sitt arbete med att se till att det endast är den avsedda målgruppen som anvisas till Samhall.

Läget på den svenska arbetsmarknaden är just nu extremt med en skyhög arbetslöshet, och detta drabbar Samhalls målgrupp särskilt hårt. För varje vecka som går ökar långtidsarbetslösheten och många personer med funktionsnedsättning hamnar allt längre ifrån arbetsmarknaden. De personer som drabbas förtjänar bättre, och vi anser att regeringen måste ta frågan på större allvar och ytterligare skynda på arbetet för att tillmötesgå riksdagens tillkännagivande om Samhall.